

би нас односно питања о настављењу у нашијем тежњама подпомагали. Ова молба управља се особито на све у близу и на далеко стручне мужеве, јер особито они могу у овом пољовати.

Ток повјеснице причислио је османској држави различите земље и народе; ови су мањевише сви задржали своје народне особитости, па и сами предјели у којима живе, по највише су као географично-исторични појмови ступили у садашњост. И Босна је своју историчну индивидуалност при свим пројенама времена задржала, и њена праствара народност овдје је преживела буре прошлости. Босански народ изражава народност у подпуном смислу, која није само генетична, него и исторично спојена са овом земљом, и њу ограничавајући такође њом ограничавана, остала је неповређена различношћу вјероисповједи.

Идеалисте проричу човечијем роду неки вјек, у ком ће народи везама братинства обгрљени бити. Реалистично схваћање наше недопушта нам истина, да такве сањарије у наш рачун уплећемо; али „противно маја се додирују“ вели неки мудрац, а што се неможе постићи са моралним средствима, може се силом интереса учинити. И заиста видимо, да су у садашњости јаки кораци учињени у томе правцу. Материјални интереси јесу, који, подупирани резултатима природних наживоту народа већ производе не у мислима, стварајући потребе изазивљу жеље, које потребују повишену дјелатност људску, да би се достигле и задовољиле, и тиме привлаче цјеле народе у мрежу саобраћаја, који би иначе по свом самозадовољству остали ван додира са свјетом. Да ће ови напредци у томе и обштој цивилизацији мало-помало поље уравнати, морамо се надати, за то се његовање материјалних интереса и с точке човечности указује као полезно.

Напредка материјалног може бити у османском царству боље него гдје на другој страни, јер ако узмемо у обзир множинцу још неодакритених блага природе, ако помислимо да ова држава најљепше земље обима, да она лежи у три части свега, и да у њој такови народи станују, који су ваљани за виши културни живот,

то морамо признати, да је овдје отворено поље људској радиности, какво стари свијет више непоказује. Занимати се с питањима на том пољу, указује се за јавни лист као врло лепа предмет, о коме и наш лист неће изоставити да говори.

Ово нека буде у обште наш програм, који ће нам при издавању Босанског Вјестника за правац служити. Ми подпуно осјећамо препоне, које ће нам сметати у достизању наше цјели. Оне леже од части у самој природи предузећа нашег, од части у различнијем мњењима, која се сад о стању ствари ове земље подрађују, и која ће можда гдјекоје полезно садјеловање од нашег предузећа удаљавати. Морамо унапред сажаљевати такове могуће случајеве, јер топло желимо, да би се овдје све силе у заједничком садјеловању састајале, гдје се тежи, да се изобраажењу и цивилизацији пут прокрчи и уравни.

По њеном спољашњем виду јошт Стари су Европу срањивали са дјевидом; наравно да је тај лик и у садашњост прешао, само с том разликом, што је сад можемо срањити са у-сиђелицом, коју мучи костобоља и пробади, и која лако у грозничаво стање прелази, ако на њу слаби или јаки вјетрови наведу. Ово се срањивање може односити и на народнопривредне околности нашег времена; јер ове су особито осељиве за струге, које се појаве у полигичној атмосфери, па шкодљиво или животворно на њих дјелују.

Ово се сад може такође и код нас примјетити, који стојимо у живој трговачкој свези са Аустријом, те курс њених банкнота јако дјелује на нашу трговину, који је због аустријско-пруске свађе и из ове произишавших ратних припрема врло колебљив постао, па тиме и трговачку радњу у колебљиво стање довео, које чини да послеве комбинације врло несигурно бивају. Ми ћемо у кратко испитати, уколико су таква колебања основана, и да ли се може скоро очекивати јако падање курса аустријских банкнота.

Као познато морамо предпоставити, да ће по овом акту, који је однашњ државе према аустријској народној банки уредно, моћи банка год. 1867. почети готовицом исплаћивати, почем ће онда држава свој дуг банку са свим исплатити. Пошто је досад од стране аустријске финансије исплаћивање народној банки

уредно сљедовало, а и у предрачуну буџета државнога већ се копачна исплата дуга као утврђена показује, то би само велике политичке сметње, и због ових проузроковани велики, ванредни, државни трошкови могли спречити државу у њеној последњој почастној исплати. Но по свој прилици као да из ових сметња неће рат произићи, па ни државну касу у то стање довести, да неби могла своје даље обавезатељство према банки испунити.

Предпостављање наше, да неће рата бити, оснива се подлавито на мирољубивим тежњама и једног и другог владоца односних сила, који неће у одсудном часу допустити, да се мир наруши, одкуда се могу непредвидиме посљедице излећи. Повјестница нас додуше учи, да се у питању о рату слабо обзире на моралне упливе, него да ту повишене сила и згодне политичне околности важе, и да тако звани државни интереси највећу ролу играју. — Али баш и из тог последњег узрока на-дамо се, да ће се мир одржати; јер не само да су скоро све мање државе германске у обраној свези са Аустријом у том питању, него је увеличавање Пруске уједно и питање европско, те ће и ту преважну реч у обзир узети морати. Данашње околности произтекло је из преца, које се мало мјош онда чинише као да ће све посљедице имати, те се сад оно свети у једној мери.

Кад су пре две године Аустрија и Пруска, па још у зимње доба своје војске кренуле, да народ у Шлезвиг-Холштајну ослободе од данског насиља, нису њемачки листови пропустили, тај војени поход једино као несебично предузеће толковати, којег је цјел једино то, да се право одржи. Истина, још онда се чуше овдје-ондје гласови, који су слутили о могућним новим заплетима, који отуд могу произићи; ал ти гласови прохујаху печувени у обштем радосном заносу због удара брзо сљедивањих, који су на непријатеља падали, и закључење бечког мира, који набрзо сљедоваше, и који обе кнежевине Аустрији и Прусској у господарство даде, подпуно су крнисали дјело. Није нико додуше о том сумњао, да неће савезне силе имати ратних успјеха; та имали су са неравним противником посла, који је, при свој својој храбрости, са којом је своје области бранио, опет на посљедку подлећи морао. Но опасност положаја није била у случају, ако би ово војено предузеће за њемачке силе због руком испало, него у том: шта ће бити после? — Да се жељи Шлезвиг-Холштајнца неће за доста учинити, да принца Августенбурга ја